

СВЕТОСАВСКА БЕСЈЕДА

„Ја сам Пут, Истина и Живот“, рекао је Господ Наш Исус Христос прије двије хиљаде година на Својој Тајној вечери, Својим Светим ученицима, установљујући Свету Литургију и Свету Цркву којој ни врата пакла неће одољети до краја времена, отпочињући нову еру човјечанства, еру љубави и наде у вјечни живот, у непобједивост доброте и у њену коначну побједу над злом.

Када је Бог дошао да спасе палог човјека и човјечанство, Он је у ствари дошао да га обнови, да га препороди. Господ је дошао да обнови творевину своју, не зато што она није успјела, него зато што она није радила на својој сопственој даљој обнови. Обновљење је основни, кључни појам, и стварност и истина и искуство наше хришћанске православне светосавске вјере. Бог је стваралачким актом ставио у покрет свијет, и свијет је настао као покрет, као кретање, и требало је да Адам учесвује у том свом животу, јер ко би могао умјесто њега да живи, да ради. Обновљење је стални позив Христов „бдите и молите се да не паднете у напаст“.

Данас бесједимо, говоримо, сјећамо се човјека који нас је утврдио на том путу обновљења, који нас је повео тим путем и ка том путу за вјечност, који је утврдио наше стопе на тој стази, да не лутамо беспућима историје и времена и увео нас у цивилизоване, државотворне и културне народе Европе и свијета.

У својој бесједи о правој вјери у Жичи 1220. говори нам о љубави, о ширини срца, о заснованости свега на жртви Сина Божијега, Који је дао себе за наш живот. Говори о томе да ми и дан-данас у Светој Литургији доживљавамо, стално оприсутњујемо Христа страдалога, и Христа васкрслога, и Њиме се обнављамо. Без те парадоксалне тајне Живога Бога који нас оживљује својом смрћу, својом жртвеном љубављу, свијет би се угасио, свијета би нестало.

Свети Сава је наша вјечита прича, никад до краја испричана и завршена. Сви Срби знају о њему понешто, али нико не зна све, јер је његова биографија истовремено биографија Бога и Цркве у свијету и историји. У великој мјери, то је биографија цијелог овог народа.

Свети Сава је конкретна историјска личност, Србин од крви и меса, становник земље, али и грађанин Неба и човјек будућег вијека. Он је, као што је рекао Владика Николај, „најљепше српско дијете“ које је даровано Богу, али и најљепши српски лик кроз који се Бог нама показује. Кроз њега је биће овог народа најбоље видјело и предосјетило Царство Божије и вјечни живот. Непознати и далеки свјетови који се скривају иза завјеса овог свијета у њему су се открили на најљепши начин. Кроз њега је наш дух доживио најдубљу

катарзу, а мисао највећи узлет. Наша бурна природа, често склона разузданости и деструктивној стихији, Светим Савом се оплемењивала и припитомљавала.

Српски народ нема неспорнију личност и већег просвјетитеља. Свети Сава се умом уздизао докле су стизали најумнији људи његове епохе, а срцем до самог Божанског престола. Напустио је царски двор, одрекао се раскоши и отишао у „земљу Пресвете Богородице“ да поправи, обнови и просвијети себе, како би касније могао да поправља, обнавља и просвјећује друге. Цијелим бићем је тежио ка Небу, саживљавао се са чудесним васионским свјетовима, откривајући свијет као чудесну поему Вјечног умјетника. Он није само „имитирао“ Христа. Он је са Њим у свему „сарађивао“.

Свети Сава је био „небески ангел у тијелу“. У њему је горио пламен вјечне божанске љубави. Његовим бићем су струјале чудотворне енергије Духа Божијег, шириле се вјечне врлине и мисли. Цијелог живота је сакупљао „божански мед“, хранио се божанском храном, пио „божанско вино“, и све то несебично давао другом, не тражећи признање, плату и награду.

Према себи је увијек био строг, а према другима благ. Све што је имао, давао је другима - живио је за друге. За себе ништа није тражио, а све је добијао и имао. Могао је многим да влада, али је он изабрао да слиједи примјер Господа свога, а то је да служи свима.

Што се више одрицао од, често неограничених, потреба људске природе, то је боље потврђивао себе као личност. Код њега је све било универзално, саборно, свечовјечанско и свеобухватно - ум, воља, осјећања, љубав. Љубав је ширила његово биће до неслућених размјера. Њоме се ослобађао окова смрти, ускости природног раста и процеса, ограничености националне историје и идеологије.

Када је први пут стигао у Манастир Светог Саве Освећеног у Јерусалиму, у сусрет му је кренула Богородица Тројеручица. Она му је, према предању тог манастира, откључала и отворила врата. Ту је икону добио на дар и однио је у Хиландар, где је постала игуманија и његова стална покровитељка и заштитница. Јерусалим се није тако обрадовао ниједном странцу, ниједном госту.

Дошавши потом у наш народ, који је био крштен од времена Мутимира око 877/878. године до 1200. и неке, кренуо је у обнову народне вјере, тј. Божије вјере у људима. „Обновите се умом срца свога, срца своја обновите“ .

Свети Сава није ни митско ни „магијско“ биће, нити светац који стоји насупрот „профаним“ људима. Он је само цјеловита, остварена и довршена људска личност која је свој овоземаљски вијек проживјела црквеним стилем живота. Христос и Црква Божија су учинили да буде то што јесте, света и непролазна личност, вјечна „икона“ Христова. У њему се Христос оваплотио,

примила се древна хришћанска, Ћирило-Методијевска и светогорска философија живота, наставила се сва минута хришћанска покољења. Сабрала су се у њему сва времена, повезали вијекови, укрстиле се људске судбине, проговорила сва наша покољења „језиком љепшим од језика и нарјечјем којим је Господ створио овај чудесни свијет". Зато већ толико вијекова, увјерљиво и убједљиво, свједочи да Бог „хода" овом земљом и планетом, да је са нама БОГ.

За живота је био „путујући храм" и апостол, а његове мошти су биле „лијек бесмртности". За живота је учинио много, али је то несразмјерно мало у односу на оно што је учинио и чини у животу послје живота. Када је умро, као да се тек родио и почео да живи. Тада је све његово добило још чудеснију снагу и преображавајућу моћ.

Током вијекова се његов жиг утискивао на све што је српско. Постао је заштитни знак цијелог народа, његов духовни крвоток и огњени стуб који спаја народ са Небом.

Када смо доживљавали највеће трагедије и погибије, Савино смо име призивали у помоћ! Са његовим именом на уснама долазило се на овај свијет. У највећим посрнућима, њиме смо васкрсавали. У злокобним временима, он је мирио завађену браћу! У трагичним сеобама, њега смо носили као највећу светињу и амајлију и, како каже пјесник, „докле смо се ми расејали, дотле се његово име протегло и пепео развејао". Ниједно српско покољење није било безбрижно и спокојно, али су га сва славила и радовала му се!

Од Светог Саве нико нас није љепше свијету представио и са свијетом помирио. Где се он појављивао, тамо су туђини постајали сродници, непријатељи пријатељи, разбраћени браћа.

Свети Сава је, чини се, по начину мишљења савременији од наших савременика. Као да ми живимо у његовом, а он у нашем времену. Због тога он није наша прошлост него наша будућност. Он је стварао аутентичну и отворену српску културу, спремну да од других прими све оно што је достојно да буде примљено, али истовремено способну да одбаци све што скрнави људско достојанство. Циљ му је био да његова земља буде земља слободних, разноликих и различитих људи који ће међусобно да сарађују. Идеал су му били часни и свети људи којима све треба да буде подређено. Циљ му је била „света", а не „велика" Србија, јер је земља највећа када је земља светих и честитих људи.

Начела правде, права, слободе, мудрости и љубави уградио је у темеље српске државе. Његова политичка философија је објединила најбоље политичко-правне и државне традиције Атине, Јерусалима и Рима. Стварао је државу за потребе људи, а не људе за интересе државе. Настојао је да се на свим нивоима успоставе присни лични односи, а да се укину односи

засновани на принципу господар - роб и претпостављени - потчињени. Градио је слободну заједницу различитих личности, а борио се против присилне заједнице сачињене од истих људи у различитим групама које међусобно ратују. Градио је Цркву Божију цијелог живота. Због свега тога су многа покољења била на путу Светог Саве. Њиме су се преображавала, обнављала и надахњивала. Он им је био путоказ, визија, перспектива и животна философија. Који би народни и друштвено-политички идеали данас били модернији, напреднији, човјечнији?

У овом вијеку се све преокренуло. Светог Саву смо или умртливили и од њега направили далеког суперјунака или отписали из живота. Можда је мањи гријех оних који га отписују него оних који га умртвљују и представљају ван контекста Свете Црве и Свете Литургије. Обоготворити прошлост није ништа друго до идолопоклонство, а негирање прошлости је злочин.

Трезвено и одговорно проучавање прошлости, усвајање оног што је издржало провјеру времена и историје и транспоновање тога у конкретни живот - то је оно што чине одговорни и зрели људи и зрели народи. Ако свете Божије људе, попут Светог Саве, посматрамо само као људе прошлости, а не као људе будућности, узоре и идеале којима тежимо, нисмо на добром путу.

Светитељу оче наш Саво, моле Ти се данас свештеници српски, по читавом шару земаљскоме, по опустјелим селима и опустјелим градовима: не остави нас, оче наш духовни, но умоли благог Христа, да нам опрости немар наш и немоћ нашу.

Теби, народољупче, на данашњи Твој дан, похвале пјева и српски народ твој многонапаћени на Косову и Метохији, и свим српским земљама потиштен, понижен, остављен од људи, неопран од крви своје, јецајући у ранама, уздиже Ти молитве: не заборави нас Саво, путеводитељу наш, но испроси милост у Свевишњег Бога, да упокоји и прослави све новомученике вјере Твоје и поштења Твога.

Теби, родитељу духовни, вапајне молитве уздижу и мајке српске да сачуваш дјецу нашу, од пошаста дроге, алкохола, кладионица, разорних игрица, ужурбаности, свих врста зависности које су се у овом времену намножиле попут корова и вребају да погубе нас и душе дјеце наше.

Теби, Учитељу учитеља наших, Царе царева наших и Наставниче духовника наших, Племићу Христов, племенити Оче Саво, Украсе наш и љепото историје наше, ево, и ми сабрани данас у овоме храму посвећеном Теби у овом маленом херцеговачком градићу, нејаки и грешни, сиромашни у свему осим у гријесима нашим, Теби, ево, уздижемо срца и молимо Ти се: као

достојни и увјенчани Светитељ наш, моли са пречистом Богородицом и свим Светима да се народ српски обожи, сложи и умножи!